

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

VERSLAG DER MAANDELIJSCH VERGADERING VAN HET NATUURH. GENOOTSCHAP OP L.L. 1 DECEMBER.

Bij opening der vergadering, tegen 8 uur, zijn met den voorzitter aanwezig de heeren: B. Gerritzen, Aug. Kengen, Br. Loyola, Br. Pius, W. de Backer, C. A. Idzerda, Br. Christinus, Dr. A. Muskens, Joh. Th. v. d. Zwaan.

De Voorzitter toont den aanwezigen eene monstruositeit van 'n wijngaardslak, *Helix pomatia* L., welke in 't vorige nummer van 't Maandblad door hem werd beschreven.

Verder laat hij zien een Siberische lijster *Turdus Sibericus* Pallas (jong exemplaar), uit de collectie de Wever. Blijkens 't etiket werd ze in 1850 te Maastricht gevangen. Bij een bezoek van den heer P. Hens aan 't Museum wees deze den heere Cremers er op, dat voor zoover bekend, deze vogel nog nooit in Nederland werd waargenomen. 't Voorwerp in 't Maastrichter Museum is dus zeer waardevol.

Naar aanleiding hiervan ontspon zich 'n geanimeerde discussie tusschen de aanwezigen over 't voorkomen en 't observeren, nut en schade van vogels in Limburg. De heer W. de Backer deelt de vondst mee, in 1912, te Limmel van een waterpieper, *Anthus Spioletta* L. (zie elders nummer van dit Maandblad).

Hierna vertoont de Voorzitter enkele land- en zoetwatermollusken, n.l. *Helix fruticum* Müll. en *Dreysena polymorpha* Pallas.

In 't Bosscherveld, dicht bij Belvédère bevinden zich op $\pm 1\frac{1}{2}$ M. diepte leem- en zandlagen, waarin talloze schelpen van land- en zoetwatermollusken zitten.

Wijlen Cas. Ubaghs heeft hierop gewezen in zijn l'homme préhistorique etc.

Ubaghs drukt er zijne verwondering over uit, dat terwijl tegenwoordig de mossel *Dreysena polymorpha* P. zeer veelvuldig huist in Maas, Zuid-Willemsvaart en Jeker, hare schelpen niet voorkomen in bovengenoemde klei- en zandlagen, wier ontstaan daar toch heel zeker aan het Maaswater te danken is. Klaarblijkelijk is het aan Ubaghs onbekend geweest, dat de aanwezigheid dezer mossel in Europa eerst dateert van omstreeks 1825, toen ze van uit Zuid-Rusland eene invasie deed in de Europeesche zoetwateren.

Tusschen de schelpen, welke de heer Cremers verleden jaar verzamelde uit deze lagen, bevindt zich wel *Helix fruticum* M.

Deze landslak heeft hij tot dusverre alléén aange troffen (levend) in de buurt van St. Pieter (Roode haan) en tusschen Elsloo-Geulle.

Zou, vraagt hij zich af, terwijl *Dreysena polymorpha* P. zich meer en meer alom verspreid heeft,

Helix fruticum L. wellicht 'n beestje zijn, 'twelk langzamerhand aan 't verdwijnen is?...

Pastoor A. Kengen heeft meegebracht een tusschen rietstengels kunstig gevlochten nest van de dwergmuis (*Mus minutulus* L.) uit de buurt van Geulle. Tengevolge dezer demonstratie hoorden we een verhandeling tusschen de leden over 't voorkomen in Limburg van verschillende muizen (huismuis, boschmuis, grijze en bruine veldmuizen).

'n Bezichtiging van de collectie Dr. Pergens in 't Museum aanwezig besloot de bijeenkomst.

VERZOEK AAN DE BEZOEKERS VAN DE MAANDELIJSCH VERGADERINGEN.

Zij die op de maandelijksche vergaderingen eene mededeeling doen, worden verzocht ze, althans in 't kort, op schrift te brengen. Dit met 't oog op de juistheid der verslagen van deze vergaderingen.

J. C.

AVIFAUNA VAN LIMBURG.

In de jaarberichten van het Genootschap uit de jaren 1912 e.v. komt van de hand des Heeren Nillesen te Rolduc een belangwekkend overzicht voor der in wilden staat in de provincie Limburg voorkomende vogelsoorten. De schrijver bepaalt er zich evenwel toe met in algemeene termen de meerdere of mindere zeldzaamheid of talrijkheid van elke soort te vermelden, zonder in locale details te treden.

Nu is het echter een niet te loochenen feit, dat de Avifauna van een bepaalde streek aan schommelingen, ja zelfs aan ingrijpende veranderingen (voornamelijk tengevolge van gewijzigde bodemcultuur) onderhevig is, zoodat het voor de bestudeering van dit verschijnsel hoogst noodzakelijk is de lokale Avifauna te fixeeren en de juiste verbreiding van iedere vogelsoort in de verschillende deelen van een gebied (in casu de provincie Limburg) zoo nauwkeurig mogelijk vast te stellen. Een algemeen overzicht is daartoe niet voldoende.

Er is in de laatste vijftig jaren o.a. in N.W.-Europa een duidelijk voortdringen van verschillende vogelsoorten van Oost naar West bemerkbaar. Ik wijs slechts op de Groote gele Kwikstaart, de Zwarte Roodstaart, de Zwarte Specht, de Europeesche Kanarie enz., welke allen hun broedgebied steeds meer naar het Westen verplaatsten en zulks nog doen.

Onze provincie, welke over een groote uitgestrektheid de oostgrens van Nederland vormt, biedt in dit geval uiteraard een zeer geschikte gelegenheid tot waarneming van dit verplaatsingsverschijnsel en ik acht het derhalve van groot belang, dat ook

daarom haar tegenwoordige Avifauna zoo nauwkeurig mogelijk worde vastgesteld.

Ook niet het minst met het oog op de nog komende veranderingen in haar bodemcultuur — ik denk bijv. aan de draineering der Peel — is het gewenscht haar vogelwereld van thans in haar soortenrijkdom en omvang, in hare lokale verbreiding, nauwkeurig te leeren kennen, omdat ingrijpende wijziging in de beplanting en gesteldheid van den bodem onvermijdelijk verandering in de Avifauna zal medebrengen.

Vele moerasvogels, welke thans nog in de Peel een geschikte en veilige verblijfplaats vinden, zullen helaas eerlang verdwijnen.

De vogelwereld der omgeving van Roermond, Heerlen en Valkenburg werd door mij in den loop der jaren zoo grondig mogelijk bestudeerd en op schrift gebracht. Doch wat beteekent dit ten opzichte der geheele provincie!

Eén persoon alleen, wiens tijd door ambtsbezigheden grootendeels geheel in beslag wordt genomen, is niet in staat de Avifauna eener geheele provincie te observeeren. Hiertoe is hulp van velen absoluut noodig.

Wel staan mij behalve voornoemden arbeid des Heeren Nillesen, waardevolle gegevens ten dienste uit de vogel- en eiercollectiën Merckelbach, Beckers, Nillesen en Vallen en de verzameling van vogels in ons Museum te Maastricht, doch ook dit is in lange na niet voldoende, al kon ik dan ook aan de hand van een en ander reeds een schema voor een uitgebreide Avifauna van Limburg opmaken.

Ik stel mij nu voor met de hulp van belangstellenden uit alle deelen der provincie, in den tijd van enkele jaren zulk een aantal gegevens omtrent het voorkomen, de talrijkheid, broedgebied, trek enz. onzer Limburgsche vogels te verkrijgen, dat daaruit een duidelijk beeld der Provinciale Avifauna in haar geheelen omvang kan worden samengesteld.

Moet hiervoor op groote schaal verzameld worden of jacht worden gemaakt op zeldzaamheden? Geenszins! Ik vraag slechts dat degenen, die belang in deze zaak stellen alles zullen opteekenen wat hun omtrent het voorkomen der vogels in eenig deel van Limburg, in de eerste plaats in de omgeving hunner woonplaats, met zekerheid bekend is; dat zij aantekening houden van alle vogelsoorten, de meest gewone niet uitgezonderd, welke zij observeeren. Voor iedere vogelsoort neme men een afzonderlijk stukje papier, waarop de waarnemingen in chronologische volgorde met vermelding van datum en plaats, worden vermeld. Aan het hoofd van ieder stukje papier plaatse men den naam van den betrokken vogel, alsmede naam en woonplaats van den waarnemer.

Dit slechts om een idee te geven van de wijze van werken.

Ik doe hierbij een dringend beroep op de leden van het Genootschap, in alle deelen der provincie, om in deze met mij te willen samenwerken tot het verkrijgen van een zoo volledig mogelijk overzicht van de Limburgsche Avifauna.

Een tweede hulpmiddel daartoe vormen de verzamelingen opgezette vogels, welke in Limburg talrijker zijn dan algemeen bekend is. Omtrent de verzamelingen der Heeren Nillesen te Rodric en Beckers te Roosteren bezit ik voldoende gegevens. Doch er zijn veel meer vogelcollectiën in de pro-

vincie, dan deze twee. Wie helpt mij aan opgaven van: a. vogelcollectiën (eigenaar en woonplaats), en b. de daarin voorkomende vogels met vermelding van datum en vindplaats. (Gaarne ontving ik eventueel bestaande catalogi ter inzage).

Het zou toch jammer zijn van de gedooide vogels indien zij hier of daar vergeten bijeengepakt bleven staan, waardoor waardevol studie- en bewijsmateriaal voor onze Limburgsche Avifauna verloren gaat.

Hier is ieder in de gelegenheid zijn verzameling wetenschappelijk te benutten, doch — en dit geldt vooral voor de vogels, waarmede men niet spaarzaam genoeg kan zijn, indien het op verzamelen (wat in vele gevallen uit wetenschappelijk oogpunt absoluut noodzakelijk is) aankomt — op hem legt de wetenschap den plicht zijn materiaal tenminste voor studeerenden beschikbaar te stellen ter onderzoek en publicatie.

Zij, die zich met mijn hier ontwikkeld plan kunnen vereenigen, worden beleeft verzocht een klein bericht van adhaesie aan ondergeteekende in te zenden. Bij voldoende deelname hoop ik in een volgend nummer van het Maandblad een nadere uiteenzetting ter zake te geven en verschillende vragen te stellen omtrent de Avifauna van de woonplaats der verschillende medewerkers.

Ten slotte merk ik nog op, dat het volstrekt niet verlangd wordt dat men dagelijks op excursie gaat. Neen, ieder behoeft slechts te vermelden wat op ornithologisch gebied als 't ware van zelf onder zijn aandacht komt en verder mede te werken aan de beantwoording der vragen welke gesteld zullen worden omtrent voorkomen, broeden, talrijkheid en trek van bepaalde vogelsoorten waarbij ondergeteekende gaarne bereid is alle mogelijke voorlichting en aanwijzingen te geven, welke daarbij noodig mochten blijken.

P. HENS.

Valkenburg L., November 1920.

NASCHRIFT.

Met instemming plaatsen we des heeren Hens' „verzoek tot medewerking” voor zijn loffelijk pogen om in de avifauna meer klaarheid te brengen.

We doen zulks te liever, wijl de heer Hens zich aan ons Genootschap voorstelt als iemand, die absoluut niet belust is op „vogellijkjes, den vogels graag 't leven gunt en van de leden van ons Genootschap alléén „waarnemingen” vraagt in zake vogels, welke in Limburg „gesignaleerd” worden.

Mogen wij den heere Hens alvast ter wille zijn?

Van Dr. A. de Wever hoorden we, dat zich dit jaar in de buurt van Nuth de zwarte specht heeft opgehouden en dat daar verder een witte (albino) Vlaamsche gaai heeft rondgezworven.

Van den heer W. de Backer, Maastricht, vernamen we:

DE WATERPIEPER (ANTHUS SPIPOLETTA L.)

„Wellicht zal het interesseeren, te hooren, dat de waterpieper, welke zeker niet tot de geregelde bezoekers van Limburg behoort, op 1 October 1912 te Limmel bij Maastricht werd gevangen. Dit exemplaar bevindt zich in mijne collectie.

Zijn er misschien nog andere gevallen bekend?” vraagt de heer W. de Backer.

Wie volgt met gegevens voor den heere Hens?

DE REDACTIE.